

ATHENS'DEN KENT ORMANI ÖRNEĞİ

Füsun Erduran Nemutlu¹, Ümit Yılmaz²

¹Department of Landscape Architecture, Faculty of Architecture and Design, Canakkale Onsekiz Mart University, Canakkale/Turkey

²Master of Environmental Planning&Design, College of Environment & Design, University of Georgia, Athens, GA/USA

*Corresponding author: fusunerduran@gmail.com

Özet

Kent ormanları önemli kamusal rekreasyon alanlarıdır. Bu bağlamda, Athens (Georgia-USA) kentinde yer alan, "Oconee Forest Park" isimli kent ormanı incelenmiştir. Oconee kent ormanı, Georgia eyaletindeki Georgia Üniversitesi kampüsünde yaklaşık 243 dönümlük doğal orman alanıdır. Alan, "Georgia Üniversitesi Warnell Orman Kaynakları" bölümü tarafından yönetilmektedir. Oconee kent ormanı, üniversite için rekreasyon, eğitim ve araştırma olanakları sunmaktadır. Alan orman mühendisliği, botanik, ekoloji, dendroloji ve bahçe bitkileri eğitimi veren fakülteler için canlı bir laboratuvar niteliğindedir. Aynı zamanda kentlinin doğal alanda rekreasyon yapmasına da olanak sağlamaktadır. Park müdürü, Dan Williams, stajyer öğrencileri ile birlikte park yönetimini sürdürürken, eğitim amacı ile birçok bitki örneğini de etiketlemiştir. Böylece alana gelenler hem eğlenerek spor yapmakta hem de ağaçları tanıyabilmektedir. Sonuç olarak bu çalışmada farklı birçok bölgeye uygulanabilecek bir kent ormanı örneği analiz edilerek temel nitelikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Athens, kent ormanı, turizm-rekreasyon, ABD

URBAN FOREST EXAMPLE FROM ATHENS

Abstract

Public Urban forests are important recreation areas. In this context, the urban forest "Oconee Forest Park" in Athens (Georgia-USA) was investigated. The Oconee urban forest is a natural forest area of approximately 60-acre at University of Georgia in Athens. The area is managed by University of Georgia's Warnell School of Forest Natural Resources. Oconee Forest Park provides recreation, outdoor teaching, and research opportunities for the University. The area is a living laboratory for faculty and students providing education in forestry, botany, ecology, dendrology and horticulture. At the same time, this area allows the city residents recreational activity opportunities in nature. The park manager, Dan Williams, along with student interns maintain the labels of individual specimens for educational purposes. Thus, those who come to the area can both enjoy the park and learn about the tree species. This study analyses and discusses the main qualities of an urban forest, which can be applied to different regions.

Keywords: Athens, urban forest, tourism-recreation, USA

1. GİRİŞ

Toplum ile ormanlık alanlar, var oluştan günümüze kadar canlı, dinamik ve değişken bir tempo ile bağlantılıdır. Ağaç ve orman, toplum hayatında; sembol olma, kutsallık, yararlanma (odun, meyve, gölge...), yaşam koşullarını iyileştirme yönleri ile her zaman önemli bir yer almıştır (Holodynski, 1989). Orman; ağaçlarla birlikte diğer bitkiler, hayvanlar, mikroorganizmalar gibi canlı varlıklarla toprak hava, su, ışık ve sıcaklık gibi fiziksel çevre faktörlerinin birlikte oluşturdukları karşılıklı ilişkiler dokusunun tümü ile oluşan dengeli bir ekosistemdir (Arslanboğa, 2004). Ormanlık alanların temel elemanı ağaçlardır.

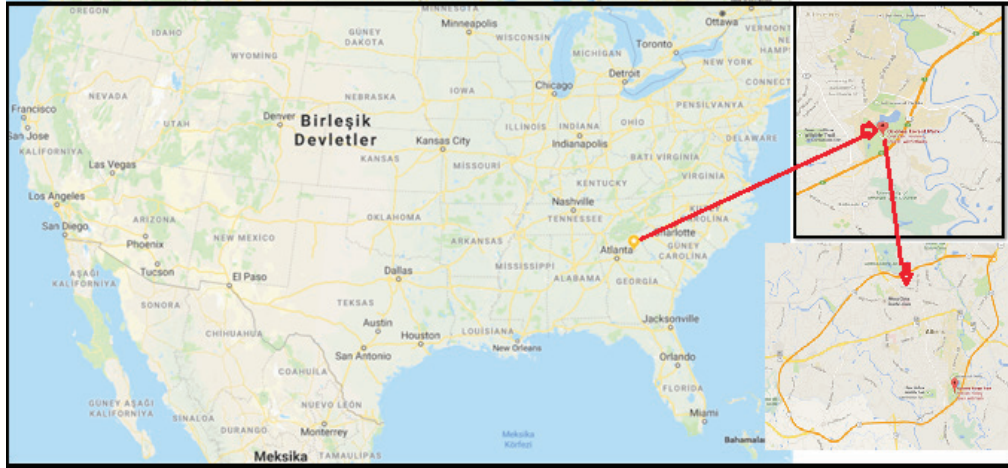
Ağaçlar diğer canlılara yaşam ortamı, besin sağlamakla birlikte tüm topluma sağlıklı yaşam ortamı hazırlamaktadırlar. Ormanı oluşturan sonsuz sayıdaki tüm madde ve olaylar birbirleriyle karşılıklı ilişki ve etkileşim halindedirler. Bu haliyle ormanı, çok sayıda bitki ve hayvan popülasyonlarından oluşan yaşam ortaklığına sahip bir ekosistem, hatta büyük bir canlı organizma olarak tanımlayabiliriz.

Doğal ormanlık alanlar veya kent yakın çevrelerindeki yeşil koridor, yeşil bant vb. amaçlarla kurulan ağaçlandırma alanları, bölge ekolojisine katkılar sunarken turizm ve rekreasyon faaliyetlerine de sağlıklı bir çevre oluşturmaktadırlar. Turizm ve rekreasyonun en önemli çekim alanı olan ormanların doğru planlanması ve yönetimi kaynaklarının korunarak kullanımı açısından ilk önce göz önünde bulundurulması gereken ilkedir. Kent yakın çevrelerinde yer alan ormanlık alanlar turizm-rekreasyon için potansiyel alanlardır ve bu alanların kullanımında kent ormanı uygulaması, doğaya uyumlu tasarımlar yapıldığı takdirde en uygun çözümdür. Farklı ülkelerde birçok bilim adamı tarafından kent ormanları farklı tanımlanmaktadır. İlk olarak yeni dünya kıtası olan Amerika Birleşik Devletleri'nde tanımlanarak uygulamaya girmiştir. Kıtanın bir çok bölgesi geniş ormanlık alanlara sahip olup, kentlinin doğa ile iç içe olduğu, kentlinin ve turistlerin gezme, eğlence ve boş zamanlarını değerlendirmeleri amacıyla sağlıklı kullanımlara sahip alanlardır.

Kent ormancılığının Amerika'da gelişimi 1960'lı yıllardır. Kent çevrelerindeki doğal orman kaynaklarının planlama ve yönetim çalışmalarının tümünü kapsamaktadır. Bu çerçevede yürütülecek tüm çalışmalar disiplinler arasıdır. Bugün Amerika'da kent ormancılığı araştırmaları, federal ve eyalet araştırma temsilcilikleri ile beraber çalışan üniversitelerin üstlendikleri üst seviyede araştırmalar ile çok iyi derecede gelişme göstermektedir (Miller, 1997; Konijnendijk, 2003; Pekin ve ark., 2006). Kent ormancılığı kavramı özellikle 20 yy başlarında kentsel yol ağaçları üzerinde odaklanmış ve daha sonra orman ekosistemini kentsel ortama yaygınlaştırmak amacıyla kavramın çerçevesi geliştirilmiş ve genişletilmiştir (Wolf, 2003).

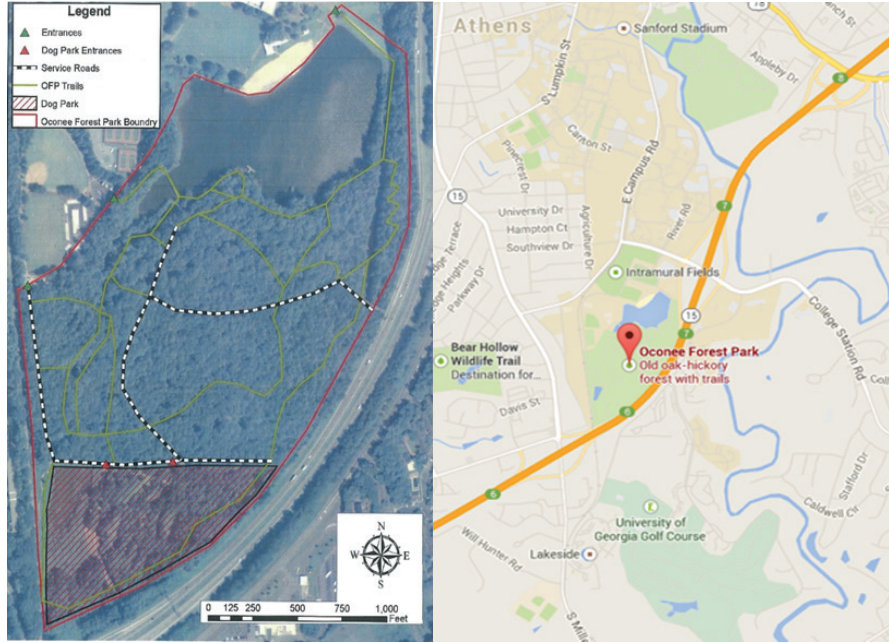
2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın materyali, Amerika Birleşik Devletleri Georgia eyaleti Athens kentinde, Georgia Üniversitesi arazisinde yer almaktadır (Şekil 1). İsmi "Oconee Forest Park" olan kent ormanı hem tüm kentliye hem de üniversite öğrencilerine farklı olanaklar sunmaktadır.

Şekil 1. Athens kentinin ABD kıtasındaki yeri, sınırı ve kent ormanının konumu (URL 1)

Oconee (Forest Park) kent ormanı, Georgia Üniversitesi (UGA) yerleşkesi içinde 242.811,4m² büyüklüğünde doğal orman alanıdır. Orman alanı ana yol üzerinde yer almakta olup kuzey bölümünde geniş bir göl bulunur. Alan haritasında görülen kırmızı taralı bölge, parkın daha yüksek güney bölümüdür ve ziyaretçilerin köpeklerini tasmaşız olarak, serbest gezdirebileceği, sınırlanmış bir alandır. Parkın 3 girişi vardır (haritada yeşil üçgen ile belirtilmiştir (Şekil 2) (URL 2).

Şekil 2. Oconee Forest Park'ın Athens kenti ve Georgia Üniversitesindeki konumu (URL 2)

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Oconee kent ormanı, Georgia Üniversitesi Warnell Orman Kaynakları Bölümü ne bağlı olarak Daniel B. Warnell tarafından yönetilmektedir. Alan yaklaşık 100 yaşındaki yaşlı doğal ağaçlardan oluşan ormanlık alan olup, UGA golf sahasının yakınında yer almaktadır. Alanın girişinde park kuralları ve gerekli uyarılar yazılmıştır (Şekil 3).

Şekil 3. Alanın girişinde yer alan kurallar (2015).

Alanda alkol tüketimi, serbest ateş yakılması yasaktır. Hayvan dostu alan olarak bilinen kent ormanında belirlenmiş serbest alan haricinde, ormandaki her yerde köpekler tasmalı olarak gezdirilmek zorundadır. Tasmatsız alanı bulmak ve kullanmak ziyaretçinin kendi sorumluluğundadır ve alanda haritası tabelalarda belirtilmiştir. Alanı kullanırken kuralların ihlal edildiği Georgia Üniversitesi öğrencileri tarafından belirlenir ve ihbar edilirse, dikkate alınarak ceza uygulanmaktadır.

Oconee kent ormanı resmi olarak 1982'de kurulmuş ve adı kayıtlara geçmiştir. Ancak ilk oluşum aşaması, 1960'ların sonlarında, ileri görüşlü, orman rekreasyonu bölümü profesörü Bill Moss ve emekli dekan Leon Hargreaves'ın öncülüğünde yapılmıştır. Gelecek nesillere miras olarak bırakılması amacı ile yaşlı doğal ormanlık alan kent ormanı olarak planlanmıştır. Bill Moss 1970 yılında UGA'dan (Georgia üniversitesi) ayrıldığında, Dr. Walter Cook onun görevini devralmıştır. Proje çalışması yaparak alanın keşfini yapmış, yollarının tasarımını yaparak projeyi yıllar süren planlama ve revizyonlarla sabırla sürdürmüştür. Bugün, yılda 50.000'den fazla kişi, aralarında pek çoğu sürekli kullananlar olup,

arkadaş ve meslektaşlarıyla rahatlamak, egzersiz yapmak, balık tutmak ya da piknik yapmak için alana gelmektedir. Ormancılık okulu eskiden alanı araştırma alanı olarak kullanılmaktaydı. Herrick gölünün suları altında kalan alan ise, 1930'lar daki büyük ekonomik kriz döneminde işsiz ve bekar erkeklerle çalışma olanağı yaratmak için kurulmuş olan, vasıfsız işgücü organizasyonu (Civilian Conservation Corps) tarafından ağaç tohumlarının çimlendirildiği fidanlık alanı olarak kullanılmıştır (URL 2).

Kent Ormanı İçindeki Olanaklar

Günümüzde orman alanında yer alan aktiviteler, kullanım olanakları ve donatılar şunlardır: Göl, yürüme ve bisiklet yolu, piknik masaları, spor aletleri, doğal bitki örtüsünün tanıtımı, açık doğal çayırılık alan, doğal bitki örtüsüne ait çiçekler (Şekil 4).

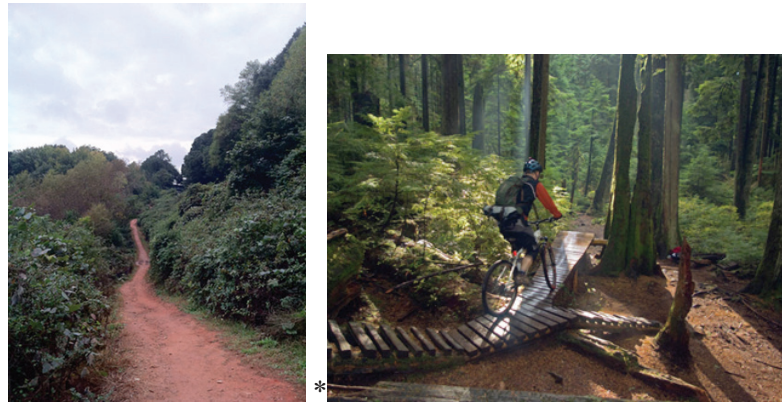
Şekil 4. Oconee Forest Park kullanım alanları (2015)

Korunaklı piknik alanı ilk gelen esasına göre, grup veya bireysel olarak kullanılabilir. Alanda 3 piknik masası, 1 çöp kutusu, bir çeşme ve doğal malzemelerden oluşturulan egzersiz tahtaları bulunmaktadır (Şekil 5).

Şekil 5. Korunaklı piknik alanı ve egzersiz aletleri (2015).

Oconee kent ormanı, zengin bir yaban hayatına ev sahipliği yapmaktadır. Gölet ve çevresi, birçok kuş, memeli ve diğer hayvanların sığınağıdır. Alana gelenler bunları tanıma olanağı bulmakta ve doğa içinde farklı bir çok faaliyet yapabilmektedirler. Dağ bisikleti bunlardan biridir. Bisiklet ile doğada macera yaşamak isteyenler için özel ayrılmış bir yol tasarlanmıştır (Şekil 6).

Şekil 6. Dağ bisikleti yolu (2015) * (URL3).

Bisiklet kullanıcıları kendilerine kapalı olan dağ yürüyüşü parkurlarının dışında, sadece kendilerine ayrılan yollarda sürüş yapmalıdır. Diğer alanlarda koşu ve yürüyüş ve tırmanış yapılması için orman alanı temizlenmiş ve doğal görünümü bozulmadan budamalar yapılmıştır. Alanda yaşlı ve kuru kütükler biyolojik zenginliğin sağlanması, böcek ve kuşların barınağı olması açısından alınmamaktadır. Orman alanında güvenliğin sağlanması ve bireysel yürüyüşlerin yapılabilmesi için patikalar oluşturulmuştur. Aynı zamanda kişilerin kendilerinin yeni patikalar keşfedebilmeleri, kendi sınırlarını zorlayarak deneyimler edinebilmeleri için de orman alanında izler yaratılmıştır (Şekil 7).

Şekil 7. Yürüyüş parkurları ve dağ tırmanışı izleri (2015).

Allyn M. Herrick Gölü

Göl alanı, 60702.85m² dir. Orman fakültesinin eski dekanının adı verilen göl, üniversite öğretim elemanlarına ve öğrencilere balık avlama olanağı sağlamaktadır. Göl plajı (Herrick beach) 1 Mayıs işçi bayramı (Labor Day) ile, Mayıs ayının son pazartesi olan önceki savaşlarda yaşamını yitirenlerin anıldığı (Memorial Day) günler arasındaki sürede kullanıma açıktır. Kano kiralama saati ve bilgileri için rekreasyon sporları bölümünün aranması ve randevu alınması gereklidir (URL2). Alanda doğal bir eğim vardır ve yağmur sularının akışı kolaylaştırılmış, dere iyileştirme yapılarak tüm yağmur suları ile göl havzası oluşmuştur. Göl biyolojik çeşitliliği zenginleştirmekte ve spor olanağı sağlamaktadır (Şekil 8).

Şekil 8. Herrick Gölü'nde kano yapan bir kullanıcı (2015).

Bilgilendirme Kulübesi (Interpretive Kiosk)

Parkın tarihi ile birlikte bitkileri, hayvanları ve ekolojisi hakkında bilgilerin yer aldığı, dört taraflı beton ayaklar üstünde çatılı, tanıtım levhaları bulunan yapısal donatıdır (Şekil 9). Burada ağaçların tanıtımı için planlanan (Tree Trail) patika yolun broşürü de bulunmaktadır. Ayrıca orman ve orman ürünlerinin kullanımı ile ilgili makaleler de yer almaktadır.

Şekil 9. Oconee kent ormanı hakkında bilgilerin yer aldığı tanıtım yapısı (kiosk) (2015)

Tasmasız alan (Off-Leash Area)

Ormanlık alan içindeki en önemli olanak alanın güney ucunda 60.702,85m² köpeklerin serbest gezdirildiği alandır. Bu alanda manzaralı yürüyüş yolları ve 8093.713m² lik gölet bulunmaktadır. Ormanlık alanın diğer bölümlerinde tasmasız olarak köpek gezdirmek kural dışıdır ve bu konuda üniversite öğrencilerinden yardım alınmakta ve şikayetleri değerlendirilmektedir (URL 2).

Erişilebilir Köprü Bağlantısı (Handicap Access)

Gölün bir bölümünde engellilerin de geçişini sağlayan (erişilebilir köprü) alanının girişinden göle kestirme bir yolla inilen tahta köprü, Hargreaves ailesi tarafından bağışlanmıştır. Tahta köprü tenis kortlarının otopark alanından başlamaktadır. Ancak engelli bireylerin alanı kullanımında güvenlik açısından refakatçi ile gelmeleri uyarısı yapılmaktadır. Köprü ile ayrılmış göl alanının içinde emekli eski dekanlardan Leon A. Hargreaves'in eşi Eugenia Calhoun Hargreaves anısına heykel tasarımı yapılmıştır. Bu anıt, köprü ve tahta kaldırım yanı sıra bunların çevresindeki alanın peyzaj tasarımı, çimler ve yollar, Hargreaves ailesinin hatıra alanıdır (Şekil 10).

Şekil 10. Hargreaves ailesi tarafından bağışlanan birimler (2015).

Ağaçlı Parkurlar (The Tree Trail)

Orman alanında ağaç ve çalılarla çevrelenmiş parkurlardaki bitkiler tanıtım amacı ile etiketlenmiştir. Mavi isim etiketleri, ağaca veya bitişik metal bir direğe bağlanır. Tanıtım alanlarında yer alan broşürde alan haritası üzerinde bu ağaç numaraları yer alır, her bir bitki numunesinin yaklaşık yeri de broşürde belirtilir. Bu bilgilere alana gelmeden ulaşmak isteyenler üniversite web sayfasından broşürü daha önce indirerek ulaşabilir ve ağaçları alanda yerinde tanıyabilir (Şekil 11).

Şekil 11. Orman alanındaki etiketli ağaçlar (2015).

UGA Mücadele Kursu (UGA Challenge)

Alan, Georgia üniversitesi tarafından organize edilen performans kursu için kullanılmaktadır (meydan okuma kursu=UGA Challenge). Bu kursa gençler katılarak yeteneklerini geliştirebilir ve yaşam performansını artırabilir (Şekil 12).

Şekil 12. Eğitmen eşliğinde yapılan Challenge kursu *(URL 4) ve alanı (2015)

UGA mücadele kursunda, ekip halinde çalışılan organik kombine alette, kablolar, kütükler ve halatlardan oluşan bir dizi yüksek ve düşük elementler yer almaktadır. Çalışmalar yetenekli Challenge kursu kolaylaştırıcıları tarafından yönetilmektedir. Bu kurs bireyin hedeflerine daha iyi odaklanabilmesine, grup çalışması ruhu kazanmalarına, bunların ardından öğrendiklerini iş yerine, gruplarına veya kuruluşlarına aktarmalarına yardımcı olacaktır.

Kent ormanı alanında bu yıl yeni proje bir proje çalışması yapılmıştır. Bu çalışma ile göl havzasının iyileştirilmesi yapılarak yıllardır göl ve çevresindeki birikintiler temizlenmiştir. Böylece daha estetik doğal bir alan yaratılarak daha geniş kitlelerin rekreasyon, araştırma ve eğitim deneyimleri kazanmaları hedeflenmektedir.

4. SONUÇ

Çalışma alanı olan Oconee kent ormanı hem üniversite yönetimi hem de kent yönetimi tarafından çok önemsenmektedir. Alan üniversite kampüsünün hareketli yaşantısının merkezinde yer alan, UGA'nın Central Park'ı olarak nitelendirilebilir. Bu alan üniversite öğrenci ve çalışanları için doğal bir hazine olduğu gibi tüm kent için de bir sığınak ve sağlıklı bir rekreasyon alanıdır. Kullanım potansiyeli yüksek olan alan için yöneticilerin görüşü, üniversitenin büyümesine paralel olarak alanın estetik ve rekreasyonel değerleri ve doğal kaynaklarının öğretim laboratuvarı olarak ellerinde tutması yönündedir. Eğitimi sportif faaliyetleri ve rekreasyon olanakları ile ayrılmaz bir bütün olarak düşünülmemekte ve çok önemsemektedir. Böylece üniversite gençlerinin sportif faaliyetlere özendirilmesi, bir arada doğanın içinde sağlıklı boş zaman geçirmeleri sağlanmaktadır. Gençler doğayı yakından tanıma olanakları bulmakta ve vücut performanslarını da artırmaktadır.

Athens, Oconee kent ormanında yer alan tüm donatılar ve tasarımlarda doğal malzemeler kullanılmış ve doğanın olduğu gibi müdahale edilmeksizin kullanımı esas ilke edilmiştir. Aynı zamanda kullanıcıların tüm güvenlik önlenleri düşünülerek alanda uygulanması gereken bakım ve budamalar, seyreltmeler yapılmıştır. Bunlar yapılırken bazı kütükler alanda yaşayan canlılara barınak olması amacı ile yerinde bırakılmıştır. Ülkemizde uygulanacak kent ormanlarında da bu sistemin örnek alınması sayesinde ormanın tüm bileşenleri ile tanıtımının sağlanması mümkün olabilecektir.

KAYNAKÇA

Arslanboğa, İ. (2004). Kent Ormancılığı Bağlamında Ormanların İşlevleri. I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, (9-11 Nisan), Bildiri Kitabı, Ankara.

Holodnyski, A. (1989). Politique de l'arbre en ville. Arbre en Ville Revue Forestière. Française, Vol. XLI, Numéro spécial, pp.13-18.

Konijnendijk, C.C., (2003). A Decade of Urban Forestry in Europe. Forest Policy Economics, 5: 173-186.

Miller, R.W.: Urban Forestry, Planning and Managing Urban Greenspaces. Second edition, ISBN.0-13-458522-4, USA, The Ohio State University,

Pekin U., Özcan, A.U., Timur, Ö.B., (2006). Kent Ormancılığı Çalışmalarında Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (CBS) Kullanım Olanakları. 4. Coğrafi Bilgi Sistemleri Bilişim Günleri, 13-16 Eylül, Fatih Üniversitesi, İstanbul.

Wolf, K. L. (2003). Introduction to Urban and Community Forestry Programs in The United States.Landscape Planning and Horticulture, 4. 3: 19-28.

URL 1. <http://www.warnell.uga.edu/about/facilities/oconee-forest.php> (16.7.2018)

URL 2. Smith B., 2018. Warnell Scholl of Forestry&Natural Resources University of Georgia. <https://www.warnell.uga.edu/oconee-forest-park> (5.11.2018).

URL 3. <http://www.n-georgia.com/oconee-forest-park.html> (3.9.2018).

URL 4. https://recsports.uga.edu/site/content_page/challenge